



VÄNSTERPARTIETS FÖRSLAG TILL Budget 2019 med plan 2020–2021 för Region Västernorrland

Sammanfattning

- Satsa på personalens villkor, kompetensutveckling och arbetsmiljö
- Flytta bestämmanderätten över verksamheterna lägre ner i organisationen
- Inför tillitsbaserad styrning i en ny ledningskultur
- Ny ledningsorganisation - avveckla länsklinikerna
- Översyn av den centrala administrationen
- Minska hälsoklyftan mellan olika grupper i samhället
- Folkhälsa ska vara ett fokus i all vår verksamhet
- Stärk primärvården Förstärk arbetet med psykisk ohälsa - speciellt med fokus på de unga
- Säkerställ akutvård på nära avstånd, planerad vård inom garanterad tid genom tre akutsjukhus
- Öppna upp den akuta kirurgin, ortopedin och kvinnosjukvården samt förlossning och BB på Sollefteå sjukhus
- Behåll Folk tandvården på de mindre orterna i länet
- Ta ett långsiktigt regionalt utvecklingsansvar för hela länet
- Utveckla länets kollektivtrafik
- Säkra en kultur för alla i länet – särskilt för barn och ungdomar
- Stärk folkhögskolorna för att utveckla folkbildningen
- Regionen ska inom hela sitt ansvarsområde jobba aktivt för ett förbättrat klimat och miljöarbete
- Resurser ska fördelas jämställt mellan kvinnor och män, både vad gäller personalvillkor och som vårdtagare, utbildningstagare eller nyttjare av andra delar som regionen erbjuder.
- En organisation och verksamhet utifrån behoven som på sikt möjliggör en ekonomi i balans.

Inledning

Vänsterpartiets förslag till budget utgår från befolkningens behov av regionens olika verksamheter. Hälso- och sjukvården är den dominerande verksamheten och den har idag stora brister i ledningsstruktur, organisation och personalens arbetsmiljö och arbetsvillkor. Det är därför nödvändigt att under budgetperioden prioritera att åtgärda dessa brister så att regionens resurser används på bästa möjliga sätt. När regionen lyckas med detta utvecklingsarbete skapas den nödvändiga grunden för att kunna använda våra resurser till de ökande behoven av vård. Regionen har övertagit det regionala utvecklingsansvaret från Länsstyrelsen. Målet med det regionala utvecklingsarbetet är att ge människor möjlighet att leva och bo i hela länet. Detta måste genomsyra alla beslut som tas i våra verksamheter.

Styrning och ledning

De problem som regionen brottas med idag grundar sig mycket i problem med ledning och styrning. I dagsläget är regionen en toppstyrd men samtidigt fragmentiserad organisation. Länsklinikerna försvårar samverkan och teamarbete. Cheferna nära verksamheten saknar tillräckliga mandat att styra och samverka utifrån patientens behov försvåras. Samtidigt f har det funnits en "direktörskultur" där höga chefer beviljat varandra förmåner och som underminerar motivationen inom och förtroendet för regionen. Det har lett till en tung koloss där förändrings- och förbättringsarbete försvåras avsevärt.

Detta måste förändras. Regionen måste därför utveckla en förändrad styrmodell där nyckeln är att flytta bestämmanderätten över verksamheterna lägre ner i organisationen och där den lokala samverkan utifrån patienternas behov sätts i fokus. Medarbetarna ska ha en reell möjlighet att påverka hur verksamheterna drivs och därmed sin egen arbetssituation. Länsklänikorganisationen avskaffas och i stället blir lokala ledningar ansvariga för sjukhusen och hälsocentralerna. I stället för en marknadsinfluerad styrning med mål och uppföljningar på detaljnivå vill vi utveckla en styrning och ledningskultur som bygger på tillit till personalens kompetens och motivation.

Översyn av den centrala administrationen

Idag får vi en samstämmig bild från de operativa verksamheterna att de inte får det stöd som de förväntar sig och behöver från regionens stödverksamheter. De upplevs leva sitt eget liv och att de snarare skapar arbete än underlättar för verksamheterna. Den centrala administrationen ska också effektivt kunna ta fram kvalitativa underlag utifrån politikernas behov.

Den pågående översynen av stödfunktionerna måste därför inkludera även den administrativa överbyggnaden för att skapa en effektivare och plattare organisation där det administrativa stödet flyttas närmare och styrs av kärnverksamheterna. I denna översyn bör vårdpersonalen vara starkt representerad.

Regionens förutsättningar

Västernorrland är ett rikt län med stora naturtillgångar och flera stadskärnor som till stor del knyts samman med varandra genom Mittbanan och Botniabanan. I länet finns både Mittuniversitet och Umeå Universitet. Det gör att länet bör kunna vara attraktivt att bo och arbeta i. Regionen bör också ha goda förutsättningar att vara en attraktiv arbetsgivare.

Regionen måste arbeta aktivt för att länet ska vara attraktivt att bo i genom goda möjligheter att leva och verka i hela länet. Vi ska arbeta för att växa som region och det är viktigt att välkomna och integrera nyanlända personer till vårt län. Vi värnar om ett mångkulturellt samhälle.

Invånarperspektivet

Hälso- och sjukvården

Vården har idag stora brister i ledningsstruktur, organisation och personalens arbetsmiljö och arbetsvillkor. Dessa brister måste åtgärdas för att kunna möta de ökande behoven av vård.

Primärvården måste stärkas och prioriteras extra under kommande år. Med en förstärkt primärvård får vårdorganisationen bättre möjlighet att ge befolkningen rätt vård på rätt nivå och i rätt tid. Det gör också att trycket på våra akut- och specialistmottagningar kan minska. För att lyckas med detta krävs att regionen bättre lyckas attrahera och behålla fast personal.

Nedskärningarna som gjorts i viktiga verksamheter på Sollefteå sjukhus innebär försämrade möjligheter att kunna erbjuda en jämlik och bra vård till invånarna i hela länet. Stängningen skapar ett högre tryck på länets övriga två sjukhus i Örnsköldsvik och Sundsvall. Nedskärningarna leder inte till en ekonomi i balans. Erfarenheterna är att de är kontraproduktiva och försämrar regionens ekonomi genom försämrad kompetensförsörjning, högre sjuktal, färre vårdplatser, ökat beroende av vårdköp, ökade transportkostnader m.m.

Lagen om valfrihet och den fria etableringsrätten begränsar regionens möjligheter att ta ansvar för en rättvis och god vård i hela länet. Hälso- och sjukvården ska inte drivas av aktiebolag med vinstsyfte, alla skattemedel ska gå till verksamheterna. Samtidigt innebär detta att regionen har ett stort ansvar för att den egna verksamheten bedrivs effektivt och demokratiskt och finns där den behövs. Ett viktigt sätt att göra det är att utveckla nya driftsformer för hela vård- och omsorgskedjan genom nya samverkansformer mellan kommunerna och regionen.

Jämställd och jämlik vård handlar om att alla, oavsett bostadsort, kön, ålder, funktionsnedsättning, utbildning, social ställning, etnisk eller religiös tillhörighet eller sexuell läggning och könsidentitet, ska få den vård de behöver, bemötas professionellt och behandlas med respekt. Alla människor ska ha likvärdiga förutsättningar att få sina sjukvårdsbehov tillfredsställda. Asylsökande och så kallade papperslösa som vistas i vårt län ska ges samma vård på samma medicinska indikationer som övriga invånare.

Folkhälsa och förebyggande hälso- och sjukvård

Vi lever i ett klassamhälle, även på hälsans område. Grupper med låga inkomster och som saknar akademisk utbildning har sämre hälsa än andra grupper men söker trots det vård i mindre omfattning. Satsningar inom folkhälsoområdet syftar ytterst till jämställda och jämlika livsvillkor och att minska hälsoklyftan mellan olika grupper i samhället. Avgifter för vård och mediciner, tillgängligheten till vården och olika former av uppsökande verksamhet måste utformas för att minska dessa klyftor.

Regionen behöver arbeta proaktivt med folkhälsan i länet genom att identifiera, kartlägga och informera om samband mellan levnadsvillkor, levnadsvanor och hälsa. Det är viktigt att det finns en samverkan mellan kommun och region för att öka kunskap och medvetenhet. Österåsen är en viktig resurs, vars verksamhet inom livsstilsmedicin ska utvecklas i samverkan med övriga delar av vården inom vårt län och i andra län.

Akut vård på nära avstånd, planerad vård inom garanterad tid

Vården i länet ska vara jämlik. Det betyder att alla ska ha tillgång till akut vård på ett nära avstånd och till planerad vård inom rimlig tid. Västernorrland ska ha tre akutsjukhus med en basal akut verksamhet och bassjukvård. En basal akut verksamhet inkluderar akut kirurgi, ortopedi och intern medicin. Region Västernorrland ska ha förlossning och BB på alla tre sjukhusen.

Detta innebär att regionen skyndsamt ska återstarta den akuta kvinnosjukvården med förlossning och BB, den akuta kirurgin och den akuta ortopedin vid Sollefteå sjukhus – i offentlig regi. Länsinvånare ska kunna räkna med att få vård inom de gällande vårdgarantierna. De ska inte behöva vänta och tvingas söka sig till andra delar av landet för att göra ingrepp som det finns möjligheter att utföra i vårt närområde. För att lyckas med detta måste regionen klara av kompetensförsörjningen och kontinuerligt se över sin kapacitet för att kunna möta det behov som finns. Regionen ska verka för utökad regional samverkan och Norrlands universitetssjukhus status som regionalt universitetssjukhus måste värnas.

Stärk primärvården

Primärvården i länet måste stärkas för att sjukvården i sin helhet ska vara tillgänglig och fungera så bra som möjligt. En resursförstärkning behövs för att göra detta möjligt. Kompetensväxlingen mellan olika yrkesgrupper som påbörjats för att ge vård på bästa effektiva omhändertagandenivå måste fortsätta. Patienterna får utifrån behov vård på mottagningar ledda av sjuksköterskor, fysioterapeuter, allmänläkare eller annan personal. Läkare inom andra specialiteter ska ha mottagning på hälsocentralerna vissa dagar i veckan. Vården av de mest sjuka äldre ska utvecklas i nära samverkan med kommunerna. Det ska finnas primärvårdsjour i alla kommuner som har öppet dagtid, kvällar och helger. Detta kan avlasta akutsjukhusen i länet. För att möjliggöra denna utveckling av primärvården i samverkan med specialistvården och kommunerna och bör det finnas landstingsdriven primärvård i länets alla kommuner. Detta är också viktigt för regionens möjligheter att ta sitt sista handsansvar som vårdgivare. Regionen ska därför planera för att ha beredskap att kunna öppna en hälsocentral också i Timrå. Satsningar inom primärvården ska även inkludera satsningar på personalens arbetsvillkor så som redovisas för här nedan. För att ge bättre förutsättningar att ge befolkningen inom vårdcentralernas upptagningsområde god vård med kontinuitet och samtidigt förbättra arbetsmiljön för personalen ska möjligheten prövas att minska marknadsberoendet genom att överenskomma om tak för antalet listade.

Folktandvård även på mindre orter

Folktandvården ska planera för att kunna bibehålla sin verksamhet även på de orter utanför kommuncentra där verksamhet bedrivs idag.

Psykisk ohälsa

Den psykiska ohälsan ökar, särskilt bland flickor, men också bland pojkar. Kön till BUP i Västernorrland är längst i landet. Samverkan mellan kommunerna och regionen behöver bli bättre för att de unga människor som idag mår psykiskt dåligt ska få vård i tid. En genomlysning av vad som behöver göras för att få ner väntetiderna till BUP behöver göras skyndsamt. Primärvården måste ges förutsättningar att kunna fungera som första linjens psykiatriska vård.

Ett långsiktigt regionalt utvecklingsansvar för hela länet

Region Västernorrland har nu det regionala utvecklingsansvaret. Detta görs i samverkan med kommuner, näringsliv, utbildningsanordnare, föreningsliv och andra som är viktiga för länets utveckling. Det måste också genomsyra regionens eget arbete med miljö- och klimatfrågor, kollektivtrafik och transporter, folkhögskolor och andra utbildningsinsatser, kulturen samt även vid planeringen och genomförandet av hälso- och sjukvården. I det regionala utvecklingsutvecklingsansvaret ingår också att planera för en kommande befolkningsökning – utifrån klimatförändringar är det inte osannolikt att vi kommer få många klimatflyktingar i framtiden.

Utveckla länets kollektivtrafik

Kollektivtrafiken ska underlätta att leva och bo i länet, den ska knyta samman länet så att man t ex kan arbetspendla mellan länets kommuner och grannlän. Kollektivtrafiken måste utvecklas till att bli

ett verkligt alternativ vid resande i länet. Det kräver satsningar på förbättrad kapacitet och marknadsföringar av utbudet. Vidare bör nya möjligheter skapas för att även de som bor i glesbygd skall kunna ta del av någon form av kollektivtrafik.

Regionen ska inom Kollektivtrafikmyndigheten bidra till att de olika försök som görs inom länets kommuner med kostnadsfria eller kraftigt minskade avgifter för kollektivtrafiken som mål samordnas och sprids.

En kultur för alla i länet

Kulturen är för alla länets invånare. Därför är det viktigt att de regionala kulturverksamheterna – scenkonst, teater, film, dans, musik, bibliotek, hemslöjd, museum, kulturarv, arkiv – finns i hela länet och utvecklas i nära samarbete med kommuner, föreningsliv, studieförbund och fria aktörer. Möten mellan olika konstformer och mellan tradition och förnyelse ska stödjas. Den regionala kulturen ska både ha verksamhet som väcker lust och är öppen för alla, samt erbjuda stöd och plattformar för fördjupning och högkvalitativ verksamhet. Viktigt är också att belysa vårt samiska kulturarv. Kultur förenar människor över gränser, ålder och bakgrund. En viktig målsättning är att regionen ska uppmuntra projekt som syftar till att aktivera barn och unga, oavsett ekonomiska eller geografiska förutsättningar. Sådana sociala investeringar bidrar till bättre uppväxtvillkor och en bättre hälsa.

Mer fokus ska läggas på kultur som en nyckel till integration och för fler kulturarbetare med olika ursprung. Kultur och kulturarv är en viktig resurs för regional tillväxt och attraktionskraft. Länets tradition av en mångkulturell mötesplats ska tas tillvara. Regionens ska även specifikt stödja konst och kulturhistoria som är unik för vårt län.

Satsa på folkbildning och våra folkhögskolor

Folkbildning är ett viktigt redskap för att skapa ett mer jämlikt samhälle. Den bidrar till att stärka demokratin och utveckla den enskilda människan, arbetslivet och ett långsiktigt hållbart samhälle. Folkbildningen och folkhögskolorna bör ges en större plats i det regionala utvecklingsarbetet. Regionens tre folkhögskolor är viktiga för att öka människors möjligheter att få ett arbete men också för att stimulera personlig utveckling och kreativitet. Inte minst gäller detta för unga vuxna som inte lyckats så bra i gymnasieskolan.

Medarbetarperspektivet

Förbättra personalens villkor och arbetsmiljö

Personalen är den viktigaste resursen för en god vård och övriga verksamheter. Region Västernorrland är i en nedåtgående spiral med ökade kostnader för stafettpersonal, vårdköer och utomlänsvård. Det beror både på styrningen och organisationen och på att arbetsbelastningen, arbetsmiljön och arbetsvillkoren för personalen har stora brister. Regionens har fortsatt höga sjuktal bland anställda. Vi har en hög andel vakanser som vi inte lyckas fylla, framför allt bland sjukvård och tandvårdspersonal. För att regionen ska kunna vända trenden och åter bli en attraktiv arbetsgivare så måste en gedigen satsning inom personalområdet till.

Därför prioriteras under planperioden nödvändiga medel för att förbättra personalens arbetsvillkor och arbetsmiljö. Till detta kommer på sikt resurser som frigörs genom att kostnaderna kan minskas för inhyrd stafettpersonal och övriga kostnader som följer av sjukskrivningar, vakanser och frånvaro bland personalen.

Detta möjliggör generella satsningar för hela personalstyrkan såsom genomlysning av löner, fullföljande av införandet av kompetenstrappor för fler personalgrupper, förbättrade arbetstidsscheman och fler utbildningstjänster och andra fortbildningsinsatser. Det är också viktigt att tillsammans med personalen påbörja olika specifika projekt i förbättringsarbetet. Aktuella sådana initiativ är att prova olika former av förkortad arbetstid för att t ex möjliggöra längre öppethållande,

förbättra rekryteringsbasen eller ge förutsättningar att återhämta sig och orka med. Om projekten är lyckade ska de permanentas och spridas till resterande verksamheter.

Det är essentiellt att personalen själva får vara med och utforma de olika lösningarna som implementeras. En viktig framgångsfaktor för att bli en mera attraktiv arbetsgivare är att cheferna nära medarbetarna har tillräckliga mandat så att dialogen med medarbetarna kan förbättras. Medarbetarna ska känna att de kan påverka både det dagliga arbetet och genom sina organisationer utvecklingen av verksamheten.

Regionens viktigaste rekryteringsbas är de personer som utbildar sig inom de yrken som verksamheten behöver. Det är viktigt att regionen aktivt deltar i Vård- och omsorgscollege och i insatser för att öka ungdomars intresse för vårdyrken. Med tre lokalt styrda akutsjukhus i länet skapas också goda möjligheter att attrahera, utbilda och behålla fler AT- och ST-läkare. Genom fler AST-tjänster och andra fortbildningsinsatser kan regionen få flera specialistutbildade sjuksköterskor. Särskilda insatser behöver också göras för utbildning av biomedicinska analytiker och medicinska sekreterare. Fler medarbetare ska kunna kombinera forskning och ordinarie arbete.

Processperspektivet

Avveckla länsklinikerna

För att sjukhusen ska kunna arbeta flexibelt med en personcentrerad vård och lösa de problem de ställs inför behöver länsklinikerna avvecklas. Istället ska lokala sjukhusledningarna som har mandat att fatta beslut över frågor som rör sjukhusen inrättas. Sedan behöver ett samarbete mellan länets alla enheter och discipliner utvecklas och underhållas.

Införande av sammanhållna vårdområden

Ett sammanhållet vårdområde, där regionen och en eller flera kommuner gemensamt tar huvudansvaret för vård och omsorg inom ett visst geografiskt område, gör det möjligt med en smidig och effektivare organisation som har ett samlat ansvar för patienter och omsorgstagare. Erfarenheterna visar att detta ger en bättre och sammanhållen vård, vilket är särskilt viktigt för de multisjuka och sköra äldre som är de som behöver största delen av vårdens resurser. Det ger också goda förutsättningar att effektivisera och minska kostnader både inom regionens och kommunernas delar av vårdkedjan.

Ett arbete för att införa ett sammanhållet vårdområde med Sollefteå sjukhus som bas och där regionen och närliggande kommuner är gemensamma ägare ska inledas omedelbart under 2019 samtidigt som de verksamheter som avvecklats på Sollefteå sjukhus återinrättas.

Det sammanhållna vårdområdet ska utformas så att samverkan inom länet och inom sjukvårdsregionen fungerar väl både för akut och planerad vård. Det måste följas noggrant, utvärderas och utvecklas för att sedan kunna spridas till resterande delar av regionen.

Ekonomiperspektivet

En organisation och verksamhet utifrån behoven som på sikt möjliggör en ekonomi i balans. För att regionen ska kunna nå en ekonomi i balans så kan det inte köra på i gamla hjulspår. Regionerna måste fokusera på de områden där kostnaderna ökar och ger underskott i verksamheterna, såsom ökande stafettkostnader och kostnader för utomlänsvård. Det är enda sättet att driva regionerna på ett ekonomiskt ansvarsfullt sätt.

Denna budget inriktar sig på att åtgärda dagens stora brister inom organisation, ledning och styrning så att verksamheterna effektivare än idag kan möta befolkningens behov. En frisk organisation med ett tydligt nära ledarskap i sammanhållna vårdområden kommer att frigöra stora resurser. Denna effektivisering måste kombineras med kraftiga satsningar på personalen, som gör regionerna till en

arbetsgivare som kan attrahera och behålla egen personal. Budgeten prioriterar primärvården och en personcentrerad vård i nära samverkan med kommunerna där den första åtgärden är etablerandet av ett Sammanhållet vårdområde i Ådalen med Sollefteå akutsjukhus som en basresurs. Genom denna inriktning ges regionens olika verksamheter bättre förutsättningar att klara sin verksamhet inom ramen för sina budgetar.

Det är nödvändigt att göra en stor satsning på personalens arbetsvillkor och arbetsmiljö. Denna satsning tillsammans med en nödvändig nivåhöjning av resurserna till primärvården gör att resultatet 2019 blir negativt. Men det är en förutsättning för att kostnaderna under följande år kan sänkas genom minskade kostnader för stafettpersonal och för köp av vård.

Specialistvården har under en lång tid varit underfinansierad. Denna budget bygger inte på några ofinansierade antaganden om orealistiska strukturförändringar utan höjer resursramarna 2019 så att de motsvarar den reella kostnadsnivån för specialistvården.

Budgetens mål är att regionen ska nå målet om en jämlik vård i hela länet. För att klara detta och samtidigt, trots det inledande underskottet, kunna nå de finansiella målen under planperioden görs en översyn av den centrala administrationen och ledningen parallellt med att lokala ledningar införs. Det säkrar en effektiv samverkan med personalen och ökat förtroende hos blivande medarbetare och allmänheten. Regionen ska påbörja arbetet för att tillsammans med kommunerna samorganisera hela vårdkedjan i Sammanhållna vårdområden.

Ändrade resursramar (miljoner kronor):

	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Jfr 2022	Anm
Regionstyrelsen					
Nivåhöjning primärvården PV	-85	-85	-85	-85	Nivåhöjning 100 mkr inkl redan föreslagna 15 mkr. Ytterligare nivåhöjning sker inom ramen för Sammanhållna vårdområden SVO
Nettoeffekt PV av personalsatsningar som ger minskade kostnader för stafetter och sjukskrivningar	-5	+1	0	+2	Personalsatsning 20-50 mkr, Minskade nettokostnader stafetter 10-40 mkr, sjukskrivningskostnader 4-12 mkr
Överföring från specialistvården SpV till PV		-50	-100	-100	Ytterligare överföring sker inom ramen för Sammanhållna vårdområden SVO
Översyn central ledning och administration	+10	+20	+40	+50	
Minskad avsättning till egentligt oförutsett	+50	+50	+50	+50	Jfr yrkande av Jonny Lundin i RS 181026
RS totalt	-30	-64	-95	-83	
Varav primärvården	-90	-134	-185	-183	

	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Jfr 2022	Anm
HSN/Specialistvården					
Nettoeffekt personalsatsningar som ger minskade kostnader för stafetter och sjukskrivningar	-150	-90	-40	0	Personalsatsning 200-250 mkr, Minskade nettokostnader stafetter 25-150 mkr, sjukskrivningskostnader 20-50 mkr
Minskade kostnader köp av vård	+5	+10	+15	+20	
Extra kostnader vid återstart av akut verksamhet och BB i Sollefteå	-20	-20			
Effektivisering SpV genom lokala ledningar och Sammanhållna vårdområden	+100	+300	+400	+500	
Överföring från SpV till PV		+50	+100	+100	Ytterligare överföring sker inom ramen för Sammanhållna vårdområden SVO
Anpassning till reell kostnadsnivå 2018	-200	-150	-100	-50	
HSN totalt	-265	+100	+375	+570	
Resursramar totalt	-295	+36	+280	+487	Överskottet 2022 ger grund för mandatperioden 2023-2026
Akkumulerad förändring planperioden			+21		
Akkumulerad förändring mandatperioden				+508	

De förändringar som föreslås ovan vad gäller verksamhet, organisation och resursramar ger detta resultat.

Resultatbudget miljoner kronor

	Bokslut 2017	Prognos 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Planperioden 2019-2021
Årets resultat	+115	-3	-197	12	+388	+204

Investeringsbudgeten

ändras så att nödvändiga ombyggnationer vid sjukhuset i Sollefteå kan göras för att de akuta verksamheterna och BB/förlossningen kan öppnas. Dessa ändringar beslutas i tilläggsbudgeten för 2019.